

28-09-2023

EM2023/37

Rettelsesblad

Erstatter beslutningsforslag af 9. august 2023 (Der er foretaget rettelser i titel på Naalakkersuisoq)

Naalakkersuisut fremsætter hermed følgende beslutningsforslag i henhold til § 33 i forretningsordenen for Inatsisartut:

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Grønlands Selvstyre tilslutter sig Forslag til Lov om ændring af retsplejelov for Grønland (Politiets anvendelse af agenter som led i efterforskningen af lovovertrædelser m.v.)

(Naalakkersuisoq for Erhverv, Handel, Råstoffer, Justitsområdet og Ligestilling)

Begrundelse

Lovudkastet er udarbejdet som led i regeringens og Grønlands Selvstyres arbejde med at udvikle danske ansvarsområder i Grønland og har til formål at styrke politiets muligheder for ved anvendelse af agenter at efterforske lovovertrædelser, herunder narkotikakriminalitet, organiseret kriminalitet og kriminalitet på internettet. Der findes ikke i dag regler i Retsplejelov for Grønland om agentvirksomhed.

Agentvirksomhed er – i modsætning til almindelige efterforskningsskridt – karakteriseret ved, at der fra politiets side i et vist omfang udvises en særlig aktivitet, hvorved politiet aktivt træder ind i og deltager i et kriminelt handlingsforløb. Det centrale er med andre ord, at politiet ved agentens handlinger påvirker de omstændigheder, som lovovertrædelserne kommer til at fremtræde under, på en sådan måde, at politiet kan afsløre lovovertrædelserne og om fornødent sikre sig bevis i sagen.

Det betyder bl.a., at politiet kan trænge ind i diverse lukkede fora på internettet, hvor de kriminelle f.eks. foretager ulovlige salg. Dermed får politiet bedre efterforskningsmæssige redskaber til at bekæmpe kriminalitet på internettet.

Rådet for Grønlands Retsvæsen har på møde i 2021 anbefalet, at anvendelse af agenter også kan være et effektivt efterforskningsværktøj for politiet i Grønland. Baggrunden herfor er bl.a. den generelle udvikling i international kriminalitet af tiltagende grænseoverskridende karakter, samt at udfordringen med kriminalitet begået på internettet umiddelbart ikke er mindre i Grønland end i Danmark.

På baggrund heraf har Naalakkersuisut anmodet om, at der indføres regler svarende til de danske agentregler i den grønlandske retsplejelov.

Lovforslaget har således til formål at styrke politiet i Grønlands muligheder for at efterforske lovovertrædelser, herunder narkotikakriminalitet, organiseret kriminalitet og kriminalitet på internettet, ved at anvende agenter.

Henset til at agentvirksomhed kræver uddannet og specialiseret personale, har Rigspolitiet til brug for Rådet for Grønlands Retsvæsens behandling af emnet oplyst, at specialafdelinger i Rigspolitiet vil kunne assistere Grønlands Politi med sådanne sager.

De vigtigste hovedelementer i forslaget er følgende:

Politiet får mulighed for som led i efterforskningen af lovovertrædelser at foranledige, at der tilbydes bistand til eller træffes foranstaltninger (f.eks. foretages nærmere bestemte handlinger) med henblik på at tilskynde nogen til at udføre eller fortsætte en lovovertrædelse. Agentvirksomhed indebærer således, at politiet på den ene eller anden måde aktivt bidrager til, at en anden person foretager en kriminel handling.

Lovforslaget indeholder imidlertid et såkaldt provokationsforbud, hvorefter agentvirksomhed ikke må bevirke en forøgelse af lovovertrædelsens omfang eller grovhed. Det følger af denne grænsedragning, at politiet ikke ved agentens virksomhed må anstifte en lovovertrædelse, som ikke i forvejen er ved at blive begået eller forsøgt. Politiet må heller ikke øve en sådan indflydelse på en lovovertrædelse, der er ved at blive begået eller forsøgt, at den ændrer sig til en lovovertrædelse af en anden art, da der herved ville ske en forøgelse af lovovertrædelsens omfang eller grovhed.

Provokationsforbuddet har den praktiske betydning, at politiet fx ikke ved narkotikahandler må forøge kvantum af narkotika i en handel, end der var tiltænkt af de i forvejen involverede personer. Agenten må altså ikke fremsætte et tilbud om køb af narkotika i et sådant omfang, at sælgeren er nødt til at skaffe yderligere varer, som han ellers ikke havde tænkt sig at skaffe og sælge. Politiets formålet bør alene være at bekæmpe kriminalitet, og altså ikke forsøge at fremtvinge grovere forbrydelser. Politiet skal hverken friste svage sjæle til at begå forbrydelse, eller få dem til at begå grovere kriminalitet.

Herudover stilles der krav om, at agentvirksomhed alene må udføres af polititjenestemænd og ansatte i politiet med særlige efterforskningsmæssige kvalifikationer. Civile personer kan dog efter aftale med politiet yde bistand til at udføre eller fortsætte den lovovertrædelse, der efterforskes, når den bistand, der ydes, er yderst beskeden i forhold til lovovertrædelsen.

Ordvalget i § 349 a, stk. 1, viser hen til kriminallovens § 13, således at det af reglen fremgår, at politiets adfærd for at være omfattet af begrebet agentvirksomhed i objektiv henseende skal falde ind under de i kriminallovens § 13 omhandlede medvirkenesregler. Det kræves herudover, at der er udvist en særlig aktivitet fra politiets side.

Agentvirksomhed omfatter således efter forslagets § 349 a, stk. 2, ikke foranstaltninger, der træffes med henblik på at tilskynde nogen til at udføre eller fortsætte en lovovertrædelse, hvis

politiet ikke herved påvirker væsentlige omstændigheder ved lovovertrædelsen, eller hvis en sådan tilskyndelse alene består i politiets erhvervelse af rettigheder, genstande eller andet materiale, der i et nærmere bestemt omfang er udbudt på internettet.

Denne nedre grænse fastlægger altså grænsen mellem almindelige former for efterforskning og retsplejelovens regler om agentvirksomhed. Et eksempel kan være den situation, hvor en civilbetjent bliver tilbudt narkotika på gaden og takker ja. Her er der ikke nogen opfordring fra agentens side. Narkohandleren ville have solgt eller forsøgt at sælge stoffet under alle omstændigheder.

Et andet eksempel er lokkedue-situationen, hvor en kvindelig betjent i civil optræder som lokkedue i et område, hvor der tidligere er begået en række voldtægtsforbrydelser og voldtægtsforsøg. Her er der ikke tale om agentvirksomhed men om en fælde, hvor agenten i givet fald ville blive "offer" i hændelsesforløbet.

Efter lovforslagets § 349 a, stk. 1, skal følgende betingelser være opfyldt, før politiet må udøve agentvirksomhed.

For det første skal der være en begrundet mistanke om, at lovovertrædelsen er ved at blive begået eller forsøgt.

For det andet skal brugen af agentvirksomhed antages at være af afgørende betydning for efterforskningen.

For det tredje er det et krav, at den lovovertrædelse, som efterforskes, angår en særlig grov lovovertrædelse, eller udføres som led i politiets efterforskning af overtrædelser af kriminallovens § 85, stk. 1 eller 2 (børnepornografi), § 104 (bedrageri), § 105 (databedrageri), § 108 (afpresning), § 111, stk. 1 (hæleri), eller § 111 a (hvidvask), af Inatsisartutlov om euforiserende stoffer eller af våbenlov for Grønland, i det omfang overtrædelsen begås ved brug af internettet.

Hvis alle tre betingelser er opfyldt, er det tillige som udgangspunkt et krav, at politiet indhenter en forudgående godkendelse fra retten, før agentvirksomheden må udøves. I lovforslaget er der desuden et krav om underretning af en eventuel forsvarer om, at der har været udøvet agentvirksomhed.

Endelig lægges der med lovforslaget op til at indføre regler i retsplejeloven om afgivelse af forklaring fra og muligheden for at hemmeligholde identiteten mv. på agenter og polititjenestemænd med en særlig tjenestefunktion under sagens behandling i retten. Det kan bl.a. ske ved dørlukning og vidnepålæg, og ved at agenternes rigtige navn ikke kommer frem under sagens behandling i retten. Bliver det kendt, hvad de hedder, og eventuelt hvordan de ser ud, vil de ofte ikke længere kunne bruges til sådanne særlige opgaver, som agentvirksomhed indebærer.

Bemærkninger fra Naalakkersuisut til udkastet

Naalakkersuisut er tilfreds med, at Grønlands Politi får de samme redskaber til at efterforske og opklare sager, som det er tilfældet for de øvrige politikredse i riget. Navnlig når det drejer sig om narkotikakriminalitet og kriminalitet på internettet, er det et vigtigt redskab, at politiet får mulighed for at bruge agenter for at afsløre personerne bag overtrædelserne.

Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget forventes at medføre begrænsede merudgifter på Justitsministeriets område, som forventes at kunne holdes inden for Justitsministeriets eksisterende økonomiske ramme.

Økonomiske og administrative konsekvenser for det private erhvervsliv

Ingen.

Økonomiske og administrative konsekvenser for borgerne

Ingen.

Høring

Justitsministeriet har stået for høringsprocessen, hvor relevante grønlandske myndigheder har været inddraget. Forslaget har været i høring i perioden fra den 16. maj til den 13. juni 2023.

Bilag

1. Resumé
2. Forslag til Lov om ændring af retsplejelov for Grønland (Politiets anvendelse af agenter som led i efterforskningen af lovovertrædelser m.v.)
3. Kommenteret høringsoversigt